

Holandietis ir problēmu izvērtēšanas un strukturēšanas metode, kas savu nosaukumu Latvijā ir ieguvusi pēc Nīderlandes sociālā darbinieka E.C. Vermeulena semināra 2001. gadā par darbu ar atkarīgām personām, kad tika prezentēta arī šīs metodes izmantošana.

Metode ir domāta jauniešiem un pilngadīgajiem ar problēmlietošanas vai atkarības problēmām, pielietojot individuālajā konsultēšanā, lai izvērtētu, cik lielā mērā, kādas problēmas nodarbina un uztrauc klientu. Klientiem ar multiplām problēmām, lielu satraukumu un/vai pretestībām šī metode bieži vien palīdz vispār sākt runāt par problēmām, tās sastrukturēt. Ja ir izvēlēta viena vai divas problēmas, ko klients ir motivēts risināt, tad turpmākā sadarbībā var pielietot uz uzdevumu centrētu, uz risinājumu orientētu īstermiņa pieeju.

Problēmas tiek vērtētas 0-4 diapazonā, nevis ar "Ir", "Nav", kas palīdz identificēt to, kas klientu uztrauc vairāk, un novērot subjektīvā apgrūtinājuma līmeni. Arī tad, ja pamata problēma ir atkarība, metode palīdz saskatīt bio-psiho-sociālās ietekmes un grūtības, kā arī nepieciešamību pēc multidisciplināra atbalsta.

Metodes unikalitāte ir tajā, ka sociālais darbinieks, līdztekus klienta viedoklim, sniedz arī savu vērtējumu par palīdzības nepieciešamību. Dažkārt tie ir atšķirīgi viedokļi, par kuriem ir vērts diskutēt.

Metode ļauj iepazīt klientu un pārrunāt tiešām plašu problēmu loku, kas var būt nogurdinoši. Tādēļ uzmanīgi jāvēro klienta stāvoklis un nepieciešamības gadījumā var turpināt nākamajā tikšanās reizē. Nav nepieciešams vienā konsultācijā censties rast arī risinājumus. Tas ir pakāpenisks process.

Metodi var izmantot arī novērtēšanā, aplūkojot to un pārrunājot ar klientu pēc kāda sadarbības perioda.

Metodes pielietošanai nepieciešama individuālās konsultēšanas telpa. Metodes pielietošana prasa vismaz 45-50 min., nepieciešama iepriekš izdrukāta tabula un rakstāmpiederumi.

Norise:

1. Sociālais darbinieks ar jautājumu palīdzību vai, iedodot anketu klientam, sākumā aizpilda pirmo daļu (klienta vērtējums) skalārajā vērtējumā no 0 līdz 4 par katru no problēmām. Parasti klienti par kādu no problēmām runā labprātāk,

vairāk, par kādu nevēlas runāt vispār. Dažkārt ar atzīmi 0 (vispār nav) atzīmē grūtības, par kurām ir informācija, ka tās varētu būt diezgan nopietnas. Šajā posmā sociālais darbinieks nekonfrontē klientu, neatspoguļo faktus vai realitāti, bet pieņem tādas atbildes, kā klients vēlas atbildēt un par ko vēlas runāt.

2. Tad sociālais darbinieks lūdz klientu novērtēt nākamo sadaļu – klienta novērtējums pēc palīdzības nepieciešamības. Līdzīgi kā iepriekš sociālais darbinieks ar jautājumu palīdzību var pildīt anketu vai iedot klientam pašam to pildīt. Kad klients ir aizpildījis visus vērtējumus, tad sociālais darbinieks lūdz klientu izstāstīt par to, kā viņš ir vērtējis. Sociālais darbinieks nekomentē klienta vērtējumu, neapstrīd, ka kāds vērtējums varētu būt augstāks, kāds zemāks u.tml. Sociālais darbinieks var papildus jautāt par to, kādas grūtības, pieredze klientam liek vērtēt palīdzības nepieciešamību uz "...", ko klients domā ar "nepieciešamību pēc palīdzības" konkrētam kritērijam, kāda veida palīdzība klientam nāk prātā, kas viņam varētu būt noderīgs, palīdzošs u.c.
3. Kad ir pārrunātas pirmās divas daļas ar klienta vērtējumu, sociālais darbinieks jautā klientam, vai viņam būtu svarīgi, interesanti, nepieciešams utt. uzzināt arī sociālā darbinieka viedokli par nepieciešamību pēc palīdzības. Ja klients piekrīt, tad sociālais darbinieks aizpilda sadaļu "Speciālista novērtējums pēc palīdzības". Kad sociālais darbinieks ir aizpildījis visas sadaļas, tad pārrunā rezultātu ar klientu.
4. Sociālais darbinieks ar klientu pārrunā kopējo procesu. Sociālais darbinieks var jautāt, kam klients ir pievērsis uzmanību, kā jūtas par rezultātu, ko vēlētos darīt tālāk. Sociālais darbinieks var atspoguļot to, kam ir pievērsis uzmanību procesa laikā. Jāvēro, vai sociālā darbinieka jautājumi nav pārāk konfrontējoši, nepalielina spriedzi, pretestības. Ja klients sarunas beigās nevēlas meklēt risinājumus, fokusēties uz kādas problēmas mazināšanu, sociālais darbinieks piedāvā nākamā tikšanās reizē turpināt šo sarunu, dodot klientam iespēju pārdomāt. Klients var vēlēties paturēt aizpildīto lapu. Ja sociālajam darbiniekam tā ir nepieciešama, tad var sev nokopēt.

Problēmu izvērtēšana un strukturēšana

Problēmu loks	Klienta novērtējums	Klienta novērtējums pēc palīdzības nepieciešamības	Speciālista novērtējums pēc palīdzības nepieciešamības
	0-4*	0-4*	0-4*
<i>Fiziskā veselība</i>			
<i>Izglītība</i>			
<i>Darbs</i>			
<i>Māja/pajumte</i>			
<i>Finanses</i>			
<i>Alkohola lietošana</i>			
<i>Psihoaktīvu vielu lietošana (iesk. medikamentus)</i>			
<i>Azartspēles</i>			
<i>Nelikumīga/ Noziedzīga rīcība</i>			
<i>Brīvais laiks</i>			
<i>Sociālās attiecības</i>			
<i>Attiecības ģimenē</i>			
<i>Attiecības ar partneri</i>			
<i>Psiholoģiskais stāvoklis</i>			

*Vērtējuma gradācija no 0-4

	Problēmu intensitātes vērtējums		Palīdzības nepieciešamības vērtējums
0	Nav nekādu problēmu, grūtību	0	Nav problēma, nav nepieciešama palīdzība
1	Nedaudz par to uztraucos	1	Grūtības, problēmas ir, bet palīdzība nav nepieciešama, jo ir patstāvīgi resursi, veiksmīga pieredze to risināt
2	Vidēji par to uztraucos	2	Grūtības, problēmas ir, varbūt kāda neliela palīdzība ir nepieciešama
3	Diezgan lielā mērā uztraucos	3	Palīdzība ir nepieciešama, pats netieku galā, bet ne primāri
4	Ārkārtīgi uztraucos, ir problēmas	4	Palīdzība ir ļoti nepieciešama, pats netieku galā, drīzumā